

Lausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esitykseen laajamittaisen maahantulon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

26.10.2021

Ari Korhonen, varautumisen ja turvallisuuden asiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Yleistä

Kuntaliitto toteaa, että ehdotetut lakimuutokset laajamittaisen maahantulon hallitsemiseksi ja siihen varautumiseksi ovat kannatettavia ja selkiyttävät vastuunjakoa eri toimijoiden välillä nykytilanteeseen verrattuna.

Kuntaliitto yhtyy lain perusteluissa esitettyyn tilannekuva-arvioon, mitä tulee koordinaatiovastuisiin ja varautumiseen laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Vuosien 2015-2016 kokemusten perusteella on kuitenkin edelleen syytä painottaa tiettyjä laajamittaiseen maahantulon tilanteeseen liittyviä tekijöitä varautumisessa. Myös alueellinen toimijakenttä on lähivuosina muutoksessa hyvinvointialueuudistuksen myötä.

Lainsäädäntö

- Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (vastaanottolaki) 12 §:n muutosehdotuksen mukaisesti vastuuta laajamittaiseen maahantuloon varautumisesta esitetään Maahanmuuttovirastolle.
 - Muutos on perusteltu, koska Maahanmuuttovirasto perustaa vastaanottokeskukset ja muutoinkin se on päävastuussa maahantuloon liittyvistä operatiivisista toiminnoista.
 - Kuntaliitto muistuttaa, että on tärkeä huolehtia maahanmuuttoviranomaisten kontakteista kuntiin ja muihin paikallisiin toimijoihin, jotta myös varautumista laajamittaiseen maahantuloon voidaan yhteistyössä kehittää paikallistasolla.
 - Tämä tehtävä tulee myös resursoida riittävällä tavalla Maahanmuuttovirastossa.

Lainsäädäntö

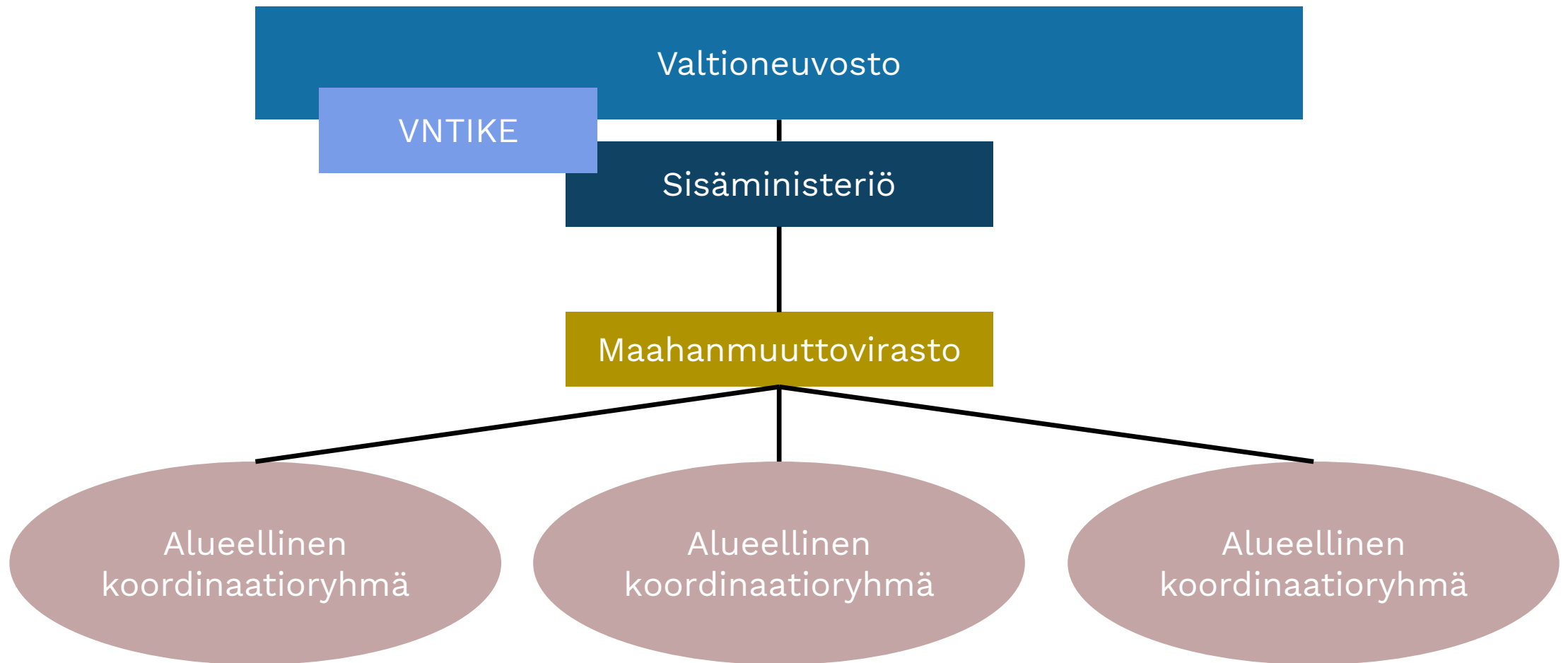
- Vastaanottolain 12 §:n kolmas momentti on tarpeen poistaa, koska se ei ole kuntien itsehallinnon kannalta mahdollinen, eli ehdotettu muutos on kannatettava.
- Laissa ei ole erikseen mainintaa hyvinvointialueista, mutta laajamittaisen maahantulon hallitseminen edellyttäneee yhteistyötä myös hyvinvointialueiden kanssa. Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa lienee kuitenkin käytännöllinen itsestäänselvyys ilman erillistä kirjaustakin.

Kuntien lakisääteiset vastuut laajamittaisen maahantulon tilanteessa

- kiireellisten sosiaali- ja terveysten palveluiden järjestäminen, *Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 12 §*
- varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen, *Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 6 §*
- perusopetuspalveluiden järjestäminen, *Perusopetuslaki (628/1998) 4 §*
- rakennusvalvonnan luvat kiinteistöissä tehtäville muutostöille tai käyttötarkoituksen muutoksille, *Maankäyttö- ja rakennuslaki (1999/132)*

Pelastustoimen vastuulla olevat toiminnot laajamittaisen maahantulon tilanteessa

- väliaikaisesti majoituskäyttöön otettavien tilojen tarkastaminen ja lupien myöntäminen, *Pelastuslaki (379/2011) ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)*
- suojaväistön johtamisvastuu, *Pelastuslaki (379/2011) 36 §*
- Yleinen varautumisvelvollisuus, *Valmiuslaki (1552/2011) 12 §*

- Maahanmuuttoviraston johtamassa alueellisessa koordinaatioryhmässä on edustaja alueen jokaisesta kunnasta, pelastustoimesta, poliisista, hyvinvointialueelta, keskeisistä järjestöistä sekä muista viranomaisista (Avi, Ely), jotka katsotaan toimijoiksi laajamittaisen maahantulon tilanteessa.
 - Ylläpitää tilannekuvaa majoituskäyttöön sopivista tiloista alueella
- Aktivoituu tilanteen muuttuessa alueellista toimintaa koordinoivaksi ryhmäksi

Tilannekuva

- Lähtökohtaisesti uuden lainsäädännön nojalla Maahanmuuttovirasto johtamisvastuullaan informoisi kaikkia alueellisia ja paikallisia toimijoita, mikäli maahantulotilanteessa alkaa tapahtua muutoksia, tai jos vastaanottokapasiteetin suurentamistarve on muuttumassa todennäköiseksi.
- Tilannekuvan muodostamistavasta on syytä sopia etukäteen, koska on oletettavaa, että laajamittaisen maahantulon tilanteessa disinformaatiota on liikkeellä, eikä tilannekuva voi tällöin perustua mediassa välitettäviin tietoihin kuten covid-19 tilanteessa.
- On myös syytä harkita, millä tavoin esimerkiksi valtioneuvoston tilannekeskuksen yleistilannekuvaa voitaisiin välittää paikallisille koordinaatioryhmille ja vastaavasti koota tietoa keskushallinnon tarpeisiin.

Jälkitilanne

- Kansallisen riskiarvion mukaan laajamittainen maahantulo vaikuttaa sisäiseen turvallisuuteen ja erityisesti henkiseen kriisinkestävyyteen.
- Laajamittaisen maahantulon tilanteesta seuraa myös jälkitilanne, joka vaikuttaa asukkaisiin, kuntiin, paikallisiin viranomaisiin, resursseihin jne.
- Laajamittaisen maahantulon seurauksena voi myös syntyä ilmiöitä, jotka kohdistuvat eri viranomaisiin häirintänä tai painostuksena esimerkiksi VOK-keskusten perustamistilanteissa.
- Kotouttamisvaiheeseen tulee varata riittävästi resursseja ja osana varautumista tulee pohtia myös jälkitilanteen hoitamista siten, että vältettäisiin potentiaalisia ongelmia.

Kiitos.

Ari Korhonen, varautumisen ja turvallisuuden asiantuntija
ari.korhonen@kuntaliitto.fi
p. 0447971550

www.kuntaliitto.fi